
Öppet brev till Finansiella Stabilitetsrådet

Positiva Pengar är en kampanj med avsikten att öka allmänhetens kunskap om hur pengar och banker fungerar, samt vilken roll de spelar i samhället. Vi är en svensk gren av Storbritanniens **Positive Money**, och ingår i nätverket **International Movement for Monetary Reform**. Det är uppenbart för de flesta idag att det nuvarande finanssystemet fungerar dåligt och är instabilt. Exempel på detta är Euro-krisen, behovet av Quantitative Easing i Storbritannien och USA, och hos oss i Sverige dilemmat mellan för låg inflation och för hög privat belåning på bostäder.

För oss är det tydligt att centralbankerna med nuvarande finansiella system inte har tillräckligt effektiva verktyg för att styra mängden pengar och därmed skapa en önskad stimulans samtidigt som tillräcklig stabilitet bibehålls. Vi anser att en väsentlig del av instabiliteten i nuvarande finansiella system beror på att de pengar som är i omlopp på bankkonton (ca 96% av penningmängden) skapas av privata banker i samband med utlåning. Att pengar skapas av banker, tillsammans med en skuld, och försvinner när skulden betalas medför att penningmängden fluktuerar utifrån bankernas intressen, vilket inte alltid sammanfaller med vad som är bäst för samhället.

Penningmängden ökar när bankerna ökar sin utlåning. Då banker föredrar trygga investeringar går nya pengar främst till säkra lån, såsom bolån där bostaden är säkerhet. Detta pressar upp priserna på bostadsmarknaden och ökar därmed säkerheternas värde, vilket möjliggör ytterligare utlåning. Risk för en bolånebubbla uppstår. De nya pengarna når då inte den produktiva reala ekonomin utan fastnar i en spekulation i bostadsprisökningar. Penningmängden minskar när bankerna minskar sin utlåning. Bankerna blir mer restriktiva i sin utlåning när de inte ser med tillförsikt på låntagarnas kreditvärdighet, till exempel som följd av fallande bostadspriser och att säkerheternas värde därmed sjunker. Penningmängden minskar när låntagarna inte är villiga att ta på sig mer skulder, eller ökar amorteringstakten. Aktiviteten i samhällsekonomin bromsas då, istället för att stimuleras.

Dessa förutsättningar försvårar avsevärt arbetet med att stimulera produktiva investeringar i den reala ekonomin, som i bankernas ögon är mindre säkra och där avkastningen är mer långsiktig. Detta orsakar en grundläggande instabilitet i finanssystemet, och även i samhället i stort.

Vi tror att högre grad av finansiell stabilitet kan uppnås genom att utöka Riksbankens monopol på att ge ut mynt och sedlar till att även omfatta digitala kontanter (pengar på konton). På så sätt kan Riksbanken styra penningmängden och därmed inflationen, oberoende av storleken på lån och låneräntor. Bankerna skulle hantera lån som idag men endast kunna låna ut vad de först lånat in. Penningmängden växer då inte längre med lånebehovet utan följer i stället den reala tillväxten i samhället.

Då det Finansiella Stabilitetsrådets syfte är att diskutera behovet av åtgärder för att främja finansiell stabilitet, anser vi att Rådets ansvarsområde även bör omfatta att granska grundläggande samhällsekonomiska fundament, så som hur pengar skapas och hur det påverkar stabiliteten. Rådets arbete bör inkludera en förutsättningslös diskussion om lämpliga åtgärder för att öka stabiliteten.

Att pengar skapas av banker i samband med utlåning är inte allmänt känt även om det beskrivs på sidorna 72-76 i Riksbankens rapport **"Den svenska finansmarknaden 2013"** från augusti. I Tyskland var Deutsche Bundesbank tidigt ute (2009) med en beskrivning av hur pengar skapas i sin skrift **Geld und Geldpolitik** kapitel 3.5 'Geldschöpfung' sidan 70. I Storbritannien har Bank of England nyligen mycket tydligt gått ut med detta i sin **Quarterly Bulletin 2014 Q1** där följande rapporter uppbackade med filmer presenterades:

- [Money in the modern economy: an introduction \(Video\)](#)
- [Money creation in the modern economy \(Video\)](#)

Det som inte beskrivs i dessa rapporter är hur en grundläggande instabilitet uppstår i finanssystemet, då penningmängden mycket snabbt kan öka och minska, som en följd av att pengar (och skulder) skapas av banker, och att pengar försvinner när en skuld betalas. Detta beskrivs dock tydligt i IMF-rapporten ”[The Chicago Plan Revisited](#)” från augusti 2012 av Benes och Kumhof. I denna rapport beskrivs också hur en skuldfri valuta utgiven av centralbanken skulle ge en mängd positiva effekter på samhällsekonomin, såsom:

- Ett stabilare finansiellt system
- Färre finanskriser
- Kraftigt minskad privat och offentlig skuldsättning
- En stabil och låg inflation som kanske t.o.m. kan vara noll

Rapporten beskriver även hur en övergång från dagens skuldbaserade penningssystem kan göras, där USA-dollar används som exempel. Dessutom redovisas för USAs finansiella system och dollarn en simulering av förväntade konsekvenser, både avseende övergången och det stabila läge som kommer att uppnås efter en tid.

Positiva Pengar/Positive Money har ett konkret förslag, ”[The Positive Money Proposal](#)”, (kortare [version](#) på svenska). Förslaget är huvudsakligen baserat på skriften [Creating New Money](#) av Huber och Robertsson, men även inspirerat av ovan nämnda IMF-rapport. I Positive Moneys förslag ges alla pengar, inte bara sedlar och mynt, ut av Riksbanken utan att någon sätts i skuld. Sedlar, mynt och digitala kontanter (kontopengar) blir då likvärdiga betalningsmedel med ett av Riksbanken garanterat värde.

Därmed reduceras privatbankerna till rena intermediär mellan sparare och låntagare, och den risk som systemkritiska banker idag utgör skulle elimineras, då de blir företag som enligt gängse marknadsekonomiska spelregler kan tillåtas gå i konkurs om de inte klarar konkurrensen.

Vi föreslår att det Finansiella Stabilitetsrådet, eller dess beredningsgrupp, analyserar vilka konsekvenser Positiva Pengars/Positive Moneys förslag skulle få om det tillämpas i Sverige, på svenska kronor och det svenska finansiella systemet, på samma sätt som IMF analyserat dollar-ekonomin. Vi från Positiva Pengar ställer naturligtvis vår kompetens till förfogande för denna analys.

Vi rekommenderar dessutom att ett samarbete upprättas med den grupp på Island, ledd av parlamentsledamoten Frosti Sigurjónsson, vilken skall utreda alternativa penningssystem, analysera deras konsekvenser för Islands finansiella system och redovisa sitt resultat till premiärministern i september 2014.

Sveriges samhällsekonomiska utveckling och den finansiella stabiliteten kommer att gynnas av ett återupprättande av Riksbankens monopol på utgivningen av samtliga Sveriges lagliga betalmedel. Vi anser att en saklig och objektiv analys av konsekvenserna av Positiva Pengars/Positive Moneys förslag ligger inom ramen för det Finansiella Stabilitetsrådets uppdrag. Genom att belysa både nackdelar och fördelar med förslaget kan en nyanserad diskussion kring hur finansiell stabilitet ska säkerställas föras mellan myndigheter, politiker och allmänhet.

Med vänliga hälsningar och hopp om vidare kontakt

Positiva Pengar

Lars Alaesus, Susanne Ekelin, Yoshi Frey, Alexander Ingster Hofgren, Oscar Kjellberg,

Elina Lagesson, Frans Lundberg, Claudiu Pop, Patrik Sundqvist